

आ.व. २०७७/०७८ को बजेट वक्तव्य

१० असार २०७७

सभाका अध्यक्ष महोदय

नगरसभाका सदस्यज्यूहरू

१. स्थानीय सरकारको यो गरिमामय छैटौं नगरसभामा उपस्थित सम्पूर्ण नगरसभा सदस्यज्यूहरूमा हार्दिक स्वागत गर्दछु । जनताले हामीलाई कार्यभार सुम्पेको तीन वर्ष व्यतित भएको छ । संक्रमणकालीन अवस्थामा रहेको हाम्रो मुलुकलाई समृद्ध बनाउने जिम्मेवारी लिईरहदा हाम्रा असिमित आवश्यकता र चाहनाहरू पुरा गर्ने सवालमा उपलब्ध साधन र स्रोतहरू परिचालनमा कुनै कमी नभएतापनि अझै पनि जनताको आकांक्षालाई सम्बोधन गर्न प्रयासरत नै छौं । यसर्थ गएको तीन वर्षका अनुभवहरूलाई संगाल्दै अत्यन्त इमान्दार प्रयासमा निरन्तर जुटिरहने दृढ अठोटका साथ कार्य सम्पादन गर्ने प्रयासको रूपमा यो छैटौं नगरसभाले अवश्य पनि ऐतिहासिक महत्व राखेछ भन्ने विश्वास लिएको छु ।
२. संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक व्यवस्था बमोजिम गठित स्थानीय सरकारको गरिमामय यस सभामा हाल मुलुकभरी भएको कोरोना भाईरस कोभिड-१९ को महामारीको विषम परिस्थितका बाबजुद पनि आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को बजेट नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न उभिएको छु । यस घडीमा लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाका लागि विभिन्न समयमा भएको आन्दोलनमा जीवन उत्सर्ग गर्नु हुने समस्त ज्ञात अज्ञात शहिदहरू प्रति हार्दिक श्रद्धान्जली अर्पण गर्न चाहन्छु ।
३. संघीय शासन प्रणाली अन्तरगत सहकारिता, समन्वय र सहअस्तित्वको मूल मर्मलाई आत्मासाथ गर्दै "समृद्ध नेपाल सुखि नेपाली" को राष्ट्रिय लक्ष्य र "स्वच्छ सुखि र समुन्नत प्रदेश" प्रदेश सरकारको लक्ष्य प्राप्तिसमा स्थानीय तहको सहभागीता र योगदान सुनिश्चित गर्न दृढताकासाथ लागि परिरहेका छौं ।
४. विश्वव्यापी महामारीको रूपमा फैलिएको कोरोना भाईरसको कारण हामीले मात्र नभएर विश्वले नै मानवीय र आर्थिक संकट सामना गर्नु परिरहेको छ । यो अकल्पनीय संकटले संघ, प्रदेश र सबै स्थानीय सरकारको चालु आ.व.का योजना तथा कार्यक्रमहरू निसन्देह रूपमा प्रभावित भएका छन् । चालु आ.व. को २०७६ चैत्र ११ गते देखि मुलुक बन्दाबन्दीको अवस्थामा गुञ्जिरहेको छ । चालु आ.व.मा प्रस्तावित गरिएको बजेट तथा कार्यक्रममा संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने राजस्व वाडफाँडको रकममा रु. ६ करोड ४४ लाखले घटी भएको कारण थुप्रै पूर्वाधार र सामाजिक विकासका योजना/कार्यक्रमहरू संचालन गर्न सकिएन ।
५. आ.व. २०७७/०७८ को वार्षिक बजेट नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा नेपालको संविधानको अनुसूची ८ मा गरेको व्यवस्था, स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ र नेपाल सरकारबाट प्राप्त स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ ले गरेका व्यवस्थालाई पूर्ण रूपमा पालना गर्ने प्रयास गरिएको छ । साथै आ.व. ०७७।०७८ का लागि संघीय सरकार, प्रदेश सरकारबाट प्रस्तुत बजेटले लिएका नीति र कार्यक्रम, दीगो विकासका लक्ष्य, नेपाल सरकारबाट प्राप्त स्वीकृत क्षेत्रगत नीतिहरू, मन्त्रालयहरू र राष्ट्रिय योजना आयोगबाट प्राप्त मार्गदर्शनलाई आधार मानी नगर विकास योजना तयार गरिएको छ । नगर विकास योजना तर्जुमा गर्ने क्रममा वडा समितिहरू, नगरमा क्रियाशिल राजनैतिक पार्टी, विषयगत क्षेत्रहरू, गैर सरकारी संस्था, नागरिक समाज, बुद्धिजीवी तथा टोलविकास संस्थाहरूबाट प्राप्त सुझावलाई मध्यनजर गरिएको छ ।

अब म चालू आ.व. २०७६/०७७ को बजेट, नीति तथा कार्यक्रमको संक्षिप्त रूपमा समीक्षा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

चालू आ.व. २०७६/०७७ मा कुल बजेट रु. १ अर्ब ९१ लाख १९ हजार प्रस्ताव गरिएकोमा संशोधित बजेट रु. १ अर्ब ३ करोड ४८ लाख ५१ हजार ८ सय ३८ पैसा भएको छ । यसरी हेर्दा प्रस्तावित बजेटको तुलनामा संशोधित बजेट २ दशमलव ५४ प्रतिशतले बढोत्तरी भएतापनि चालू आ.व.को चैत्र ११ गते देखि मुलुक लकडाउनमा रहि रहेको कारण बाह्य स्रोतबाट प्राप्त हुने रकम रु. ६ करोड ९२ लाख ७१ हजार अर्थात ८ प्रतिशतले कम भएको छ ।

आगामी आ.व. २०७७/०७८ को लागि कुल बजेट रु. १ अर्ब १३ करोड ५६ लाख ९ हजार ९ सय ६५ रुपैया बराबरको आय व्यय पेश गरेको छु । चालू आ.व.को संशोधित बजेटको तुलनामा आगामी आ.व.को लागि रु. १० करोड ७ लाख ५८ हजार १ सय ६४ रुपैया अर्थात ९ दशमलव ७४ प्रतिशतले बढी हुने देखिन्छ । प्रस्तुत कुल बजेटमा चालू कार्यक्रम र प्रशासनिक खर्चमा रु. ७३ करोड ५१ लाख ९३ हजार १ सय ६० रुपैया अर्थात ६४ दशमलव ७४ प्रतिशत र पूँजीगत खर्च तर्फ रु. ४० करोड ४ लाख १६ हजार ८ सय ५ रुपैया अर्थात ३५ दशमलव २६ प्रतिशत विनियोजन गरेको छु ।

सभाका अध्यक्ष महोदय

नगरसभाका सदस्यज्यूहरू

अब म चालू आ.व. २०७६/०७७ को क्षेत्रगत उपलब्धिहरू संक्षिप्त रूपमा प्रस्तुत गर्न अनुमति चाहन्छु ।

१.१ आर्थिक विकास क्षेत्र

१. आर्थिक विकासको क्षेत्रमा मुलत नगर क्षेत्रमा छरिएर रहेका कृषकहरूको समुह गठन र परिचालनलाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाईएको छ । चालू आ.व.मा कृषक समुह ९ वटा गठन भएका छन् ।
२. यसैगरी व्यवसायिक रूपमा उत्पादनमा लागेका १२ कृषि फर्महरू सूचिकृत भएका छन् । फलफुल खेतीमा किसानहरूलाई आकर्षित गरि आय आर्जनमा थप सहयोग पुर्याउन करीब ५० घरपरिवारलाई ११ हजार केरा र मेवाको विरुवा साथै करीब १५ हजार ५ सय लिची, आँप, सुपारी र कागतीका विरुवा किसानहरूलाई निःशुल्क वितरण गरिएकोछ ।
३. पशुपालनको क्षेत्रमा गत आ.व.मा सम्म २ वटा मात्र पशुपालन सम्बन्धी समुह दर्ता भएकोमा यस आ.व.मा गाईभैसी पालन ४ वटा, माछापालन २ वटा र बाख्रापालन १६ वटा कृषक समुह गरि जम्मा २४ वटा समुह दर्ता भई क्रियाशिल रहेका छन् ।
४. यसैगरी गत आ.व. सम्म २ वटा मात्र पशुपालन सम्बन्धी व्यवसायिक फार्महरू रहेकोमा यस वर्ष ६६ वटा विभिन्न समुहका व्यवसायिक फार्महरू सूचिकृत गरिएको छ ।
५. पर्यटन प्रबर्द्धनको क्षेत्रमा बेलबारी ५ मा अवस्थित धनपालगढीको गुरुयोजना तयार गरि संघीय सरकारको सहयोगमा कम्पाउण्डवाल निर्माण प्रारम्भ भएको छ । अमना शिसौली सिमसार क्षेत्रको गुरुयोजना तयार गरि प्रदेश सरकारसँगको साझेदारीमा बहुवर्षिय परियोजना संचालनमा ल्याईएकोछ । यसैगरी बेलबारी २ मा रहेको रमिते डाँडाको गुरुयोजना बमोजिमको कार्य समेत प्रारम्भ भई कवर्डहल यसै वर्ष सम्पन्न हुने अवस्थामा रहेको छ ।

६. प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत रोजगारका लागि सुचिकृत भएका नगरक्षेत्रका १ हजार ४ सय ५ जनालाई न्यूनतम ३ दिनको श्रम संचालन गरि रोजगार दिईनेछ ।

७. चालु आ.व.मा नयाँ सहकारी दर्ता १ वटा र संस्था दर्ता ९ वटा गरि जम्मा १० वटा दर्ता भएका छन् ।

१.२ सामाजिक विकास क्षेत्र

शिक्षा

१. शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न, सुनिश्चित सिकाइका लागि उत्तरदायित्वपूर्ण शिक्षण पद्धतिको शुरुवात गरी क्षतिपूर्ति सहितको शिक्षाका लागि आधार तय गर्ने कामको शुरुवात गरिएको छ । आधारभूत तहको कक्षा १-५ सम्मका विद्यार्थीहरूका लागि कम्तिमा ३ विषयको न्यूनतम सिकाई मापदण्ड तोकि यसै शैक्षिक सत्रमा परीक्षण समेत गरिसकिएको छ । नगर भित्रका ७ वटा विद्यालयलाई नमूना विद्यालयका रूपमा विकास गराउने कार्य सूचारु गरिएकोछ ।
२. सामुदायिक विद्यालयलाई सूचना तथा प्रविधिमैत्री बनाउदै लगिने नीति अनुरूप सबै माध्यमिक विद्यालयमा कम्प्युटर ल्याव स्थापना भइ सकेकाछन् । सबै सामुदायिक विद्यालयहरूमा बिद्युतिय हाजिरी संचालनमा ल्याई सकिएकोछ । सबै सामुदायिक विद्यालयमा कम्प्युटर र प्रिन्टरको व्यवस्था भइ सकेकोछ ।
३. नगरभित्र संचालनमा रहेका संस्थागत तथा सामुदायिक विद्यालयहरूको वर्गिकरण गर्ने कार्य भईसकेको छ । दर्ता विना सञ्चालनमा रहेका विद्यालय संचालनमा रोक लगाई सकिएकोछ ।
४. विद्यार्थी भर्ना दरलाई सतप्रतिशत पुर्याउन र विद्यालय नियमितता कायम गर्नका ९१८ जना बालबालिकालाई पोषण तथा खाजा भत्ता उपलब्ध गराइएकोछ । बालविकास केन्द्रमा अध्यापन गराउने बाल शिक्षिकाहरूलाई बाल शिक्षणमा उत्प्रेरित गर्न पोसाक भत्ताको ब्यवस्थालाई नियमित गरिएकोछ । विद्यालय कर्मचारीहरूलाई समेत प्रोत्साहित गर्न पोसाक भत्ताको ब्यवस्था गरिएकोछ ।
५. सभ्य, स्वावलम्बी, सुसंस्कृत, क्षमतावान, योग्य र दक्ष नागरिक उत्पादनका लागि किशोर किशोरी शिक्षा तथा महिनावारी व्यवस्थापन शिक्षा लागु गरिएकोछ ।
६. सबै सामुदायिक विद्यालयमा विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गरिएकोछ ।
७. ११ जना सिल्भर भोलिन्टियर्सको परिचालन गरी कुनै कारणवस विद्यालयमा भएको शिक्षक अभाव अभावलाई पूर्ति गरी शैक्षिक क्षेतिलाई न्युनीकरण गरिएकोछ ।
८. शिक्षकले कक्षाकोठामा विताएको समय, हाजिरी, जिम्मेवारी वहन लगायतका विषय र व्यक्तिगत सूचना प्रणालीलाई डिजिटाइज्ड गरी अनलाइन अनुगमन प्रणाली स्थापना गरिसकिएकोछ । यहि आ.व.भित्रै प्रविधिमा आधारित दूर अवलोकन पद्धति विकास नगरपालिका भित्रका ११ वटा माध्यमिक विद्यालय अनुगमन गर्न सकिने गरी CC Camera जडान गरिसकिएकोछ ।
९. नगर भित्रका सबै विद्यालयको सिकाइ सुधारका लागि शिक्षण सुधार योजना, विद्यालय सुधार योजना, शिक्षकलाई सकारात्मक सोच आधारित करिव ४०० जनालाई क्षमता विकासका तालिम प्रदान गरिएकोछ ।
१०. कक्षा ६ देखि १० सम्मका कम्तिमा ३ विषयको प्रयोगात्मक परीक्षा संचालन निर्देशिका बनाई लागु गरिएको छ । वातावरण विज्ञानको प्रयोगात्मक कार्यलाई हरित नगरी बेलवारीसंग साक्षतकार गराइएकोछ ।
११. यस नगरपालिका भित्रका लागि एउटा छुट्टै स्थानीय विषयको पाठ्यक्रमको मसौदा गर्ने कार्य अन्तिम अवस्थामा पुगेको छ ।

१२. नगरपालिका र ३२ वटै सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापक र विद्यालय व्यवस्थापन समितिका बीच शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि कार्य सम्पादन करार गरिएकोछ ।

स्वास्थ्य

१. नगरक्षेत्रभित्रका अतिदिर्घ रोगी मुटु, क्यान्सर, बोनम्यारो, मृगौला र स्पाईनल कर्ड ईन्जुरी विरामीहरूलाई नियमित रूपमा चेकजाच गरिरहेको अवस्थामा सहयोग स्वरूप एकपटकको लागी रु. २५ हजार उपलब्ध गराउने कार्य निरन्तर रहेकोमा चालु आ.व. मा ९३ जना विरामीहरू मध्ये महिला ४९ र पुरुष ४४ जना लाभान्वित भएका छन् ।
२. हालसम्म आधारभूत स्वास्थ्य सेवा अन्तर्गत वडा नं. १ ७ र ९ मा ल्याब सेवा चालु रहेकोमा वडा नं. ५ मा थप ल्याब सेवा संचालन आएको छ । महिलाहरूको प्रजनन स्वास्थ्य सेवा सुरक्षित गर्न ८५० जनाको पाठेघर मुखको क्यान्सर जाँच शिवीर संचालन गरी सेवा प्रदान गरेको छ ।
३. यसैगरी बेलबारी र कसेनी स्वास्थ्य चौकीमा सुरक्षित गर्भपतन सेवा चालु गरिएको छ । नगरभित्रका सबै सामुदायिक विद्यालयलाई ५०० थान सेनिटरिप्याड वितरण गरिएको छ ।
४. यस नगरक्षेत्रमा बसोबास गर्ने नागरिकहरूलाई आफ्नो रित्तिथिति अनुसार मृत्यु संस्कार पुरा गर्न सहयोग पुर्याउने गरी निशुल्क रूपमा शव वाहन सेवा उपलब्ध गराउन गाडी खरिद गरिएको छ ।

महिला बालबालिका, लक्षित वर्ग तथा सामाजिक सुरक्षा

१. महिला बालबालिकाको क्षेत्रमा यस आ.व.मा जेष्ठ नागरिक परिचयपत्र २९०४ जना र ४८७ जनालाई अपाङ्गता कार्ड वितरण गरिएको छ ।
२. सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत चालु आ.व.मा जेष्ठ नागरिक ४०५० जना विधवा १८४३ जना, एकल महिला ९२२ जना, अपाङ्गता ४९४ जना, दलित बालबालिका ४३१ जनालाई भत्ता वितरण गरिएको छ ।
३. प्रदेश सरकारको सहयोगमा समुदायमा आधारित आपाङ्गता पुर्नस्थापना कार्यक्रम संचालनको लागि करुणा फाउन्डेसनसँग संझौता भई नगरका सबै वडाहरू हेर्ने गरि ४ जना सहजकर्ता परिचालन गरिएको छ ।

१.३ पूर्वाधार विकास क्षेत्र

सडक आवास तथा भवन

१. पूर्वाधार निर्माणमा जनताको सहभागिता उत्साहजनक रूपमा बढ्न गई लागत सहभागिता चालु आ.व.मा ३ करोड भन्दा माथी पुगेको छ ।
२. लोकमार्ग वाहेक हाल सम्म बेलबारी नगरक्षेत्र भित्र ५७.७८ कि.मि कालोपत्रे सडक भएकोमा चालु आ.व. मा ४.६६ कालोपत्रे सडक थप भई नगरक्षेत्र भित्र जम्मा ६२.४४ कि.मि. कालोपत्रे सडक निर्माण भएको छ भने सडकमा टायल विच्छाउने कार्य ०.६१५ कि.मि. सम्पन्न भएकोछ ।
३. त्यसैगरी हाल सम्म २३९.४ किमि ग्राभेल सडक भएकोमा चालु आ.व.मा बेलबारी नगरक्षेत्र भित्र २६.६८ कि.मि ग्राभेल सडक विस्तार भई जम्मा २६६.०८ कि.मि. पुगेकोछ ।
४. विगत आ.व.सम्म २.५३ कि. मि. ड्रेन निर्माण भएकोमा हाल ३.५६ कि.मि. ड्रेन थप भई जम्मा ६.०९ कि.मि. ड्रेन निर्माण भएकोछ भने विभिन्न ठाउँमा सिचाईको कुलो पैनीहरूको बाल तथा मर्मत ०.६३ कि.मि. भएको छ ।

५. स्वास्थ्य चौकी, सामुदायिक भवन, सुरक्षा निकायहरूको ७ वटा नयाँ र १५ अधुरो भवन मर्मत भएका छन् भने नगर क्षेत्रका विभिन्न स्थानमा ६ वटा कल्भर्ट लगायत ३ वटा मंच निर्माण गरिएकोछ ।
६. विभिन्न सडकहरूमा २.९९ कि.मि. एजिङ्ग र विद्यालय, पर्यटन क्षेत्रमा ०.६७ कि.मि. कम्पाण्डवाल तयार भएकोछ ।
७. बेलबारी नगरपालिका र सहारा नेपाल (यूएन ह्याभिटेड) को साझेदारीमा नगर क्षेत्रभित्र बसोबास गर्ने सुरक्षित आवास नभएका अति विपन्न परिवारको लागि जनता आवास कार्यक्रम मार्फत वडा नं. ३ मा ४० घरपरिवार, वडा नं. ४ मा २८ घरपरिवार र वडा नं. ११ मा ३७ घरपरिवार गरि कुल १०५ घर निर्माण सम्पन्न हुने तयारीमा रहेकोछ ।
८. ईलाका प्रहरी कार्यालयको भवन निर्माणको लागि नगरपालिकाले १५ कठ्ठा जग्गा उपलब्ध गराई निर्माण कार्य जारी रहेको छ ।
९. पूर्वाधारको दिगो विकास र व्यवस्थापनको लागि नगरको प्राथमिकतामा रहेका क्षेत्रहरू जनता आवास र सितभण्डार, अमना शिसौली सिमसार, राईझार पुल, हुलाकी सडक, फुटवल स्टेडियम, आईसिटी विल्डिङ्ग, नगरपालिका नयाँ भवनको लेआउट र व्यूटिफिकेशन, कृषि क्षेत्रको सम्भाव्यता आदीको डिपीआर तयार गरि राईझार पुल निर्माण यसै आ.व.मा शुरु गरिएको छ ।
१०. घरनक्शाको क्षेत्रमा २५ वटा नयाँ घरको नक्शा पास गरिएकोमा १४४ वटा अभिलेखिकरण गरिएको छ ।

१.४ वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

१. विपद् व्यवस्थापनको सवालमा हाल विश्वभर भएको कोरोना भाईरस (कोभिड-१९) महामारीको कारण मुलुकभर बन्दाबन्दीको समयमा नगरभित्र बसोबास गर्ने अति विपन्न परिवारलाई राहत सहयोग स्वरुप प्राप्त नगद रु. १ करोड ४३ लाख ८२ हजार १४ रुपैया २४ पैसा संकलन भएको थियो भने जिन्सी सामन चालम ९०९८ के.जी., नून ३८० के.जी., दाल ३२९ के.जी., तेल २ लि. र साबुन ३२० गोटा जम्मा भएको थियो । यसरी प्राप्त राहत नगरक्षेत्रका जम्मा ११ हजार १ सय ८२ परिवारलाई २०६ मे.ट. चामल, ११.५ मे.ट. दाल, १३.१३ मे.ट. नून र ११ हजार ५ सय २ वटा साबुन उपलब्ध गराईएको छ ।
२. कोरोना महामारीबाट बाह्य क्षेत्रबाट आएका नागरिकहरूलाई व्यवस्थापन गर्न नगरपालिकाको नयाँ भवनमा १५ वेडको आईसोलेशन सेन्टर तयार गरिएको छ ।
३. वैदेशिक रोजगारबाट आएका नागरिकहरूलाई व्यवस्थापनको लागि वडा नं. १० को श्री धिरनाथ सम्फुल मा.वि. बलुवाईमा १०० जना क्षमता भएको होल्डिङ्ग सेन्टर संचालनमा ल्याईएको छ। यस नगर क्षेत्रका काठमाण्डौमा अलपत्र परेका ३१५ जना नागरिकहरूलाई ५ वटा बसद्वारा बेलबारी ल्याउन आवश्यक सहयोग गरिएको थियो ।
४. नगर क्षेत्रका बाह्य मुलुकबाट आएका २५ जना नागरिकहरूलाई पिसिआर परिक्षण र ११७ जनालाई आरडिटि परिक्षण गरिएकोमा सबै जनाको परिक्षण नतिजा नेगेटिभ प्राप्त भएको थियो ।
५. वातावरण र सरसफाईको क्षेत्रमा बेलबारी नगरपालिकालाई स्वच्छ र सफा नगर बनाउने नीति अनुरूप फोहोर व्यवस्थापनको क्षेत्रमा कार्य गर्न लिब्रा ईन्टरनेशनलको सहकार्यमा बेलबारी लगायत सुन्दरहरैचा, लेटाङ्ग नगरपालिका, केरावारी र कानेपोखरी गाउँपालिका बिच संयुक्त साझेदारीमा हस्ताक्षर गरिएकोमा बन्दाबन्दीको कारण कार्य प्रारम्भमा ढिलाई भएपनि बन्दाबन्दी खोलिएपछि यथासिघ्र अगाडी बढाईने छ ।

१.५ संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

१. नगरपालिकाको संस्थागत सुधार तथा सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन चालु आ.व.मा शिक्षा, ऐन न्यायिक समिति कार्यविधि ऐनको आवश्यक संशोधन लगायत खेलकुद क्षेत्रको व्यवस्थापन ऐन, सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण प्रवर्द्धन सम्बन्धी ऐन, शव वहान संचालन कार्यविधि बारुणयन्त्र संचालन र व्यवस्थापन कार्यविधि, कार्य सम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन भत्ता कार्यविधि आदी तर्जमा गरि कार्यान्वयनमा ल्याईएको छ ।
२. नगरपालिकाको प्रभावकारी सेवा प्रवाह, सुशासन र पारदर्शिताको लागि सबै वडा कार्यालय र नगरपालिकामा नागरिक वडापत्र अध्यावधिक गरि जारी गरिएको छ ।
३. नगरक्षेत्रको विकासको गतिविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि सहज तुल्याउन एफ.एम. रेडियो, टेलिभिजन कार्यक्रम तथा वेबसाईट मार्फत गरिएको छ । नगरको योजना अनुगमन मूल्यांकन र नीति निर्माणमा सहजता कायम गर्न जनतासँग सरकार नामक सफ्टवेयर कार्यान्वयनमा ल्याईएको छ ।
४. घरनक्शा व्यवस्थापनको लागि सफ्टवेयर निर्माण गरिएको छ ।
५. न्याय सम्पादनको कामलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन न्यायिक समिति मार्फत चालु आ.व. मा दर्ता भएका कुल ५६१ विवाद मध्ये मेलमिलापको माध्यमबाट मिलापत्र भएको ३९६ थप करबाहि लागि अदालत प्रेषण गरिएको विवाद ९६ रहेका छन् भने निरूपणका लागि प्रक्रियामा रहेका ९५ वटा छन् ।
६. न्याय सम्पादनमा जिल्लाको अनुगमनमा बेलबारी नगरपालिकाको न्याय निरूपण प्रक्रिया उत्कृष्ट अवस्था देखिएको छ ।
७. खेलकुद क्षेत्रको विकासको लागि खेलकुद ऐन २०७६ स्वीकृत गरि कार्यान्वयनमा ल्याईएको छ । यसैगरी सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण, सम्बर्धन, प्रवर्द्धन, विकास तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन, २०७६ जारी गरिएको छ ।

सभाका अध्यक्ष महोदय

नगरसभाका सदस्यज्यूहरू

अब म स्थानीय सरकारको आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को बजेट नीति तथा कार्यक्रमको उद्देश्य प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

- क। गुणस्तरिय शिक्षा, आधारभूत स्वास्थ्य सेवा र सुविधामा नागरिकहरूको पहुँच विस्तार गरि सुरक्षित जीवनयापनमा सहयोग गर्ने ।
- ख। कोरोनाको कारण खस्कन्दो आर्थिक अवस्था सुधार गर्न कृषि, पशुपालन र पर्यटन क्षेत्रलाई व्यवसायिक उद्योग र उद्यमशिलताको मेरुदण्डको रूपमा विकास गरि रोजगारी श्रृजना गर्ने ।
- ग। अति विपन्न वर्गलाई खाद्य सुरक्षा मार्फत दिगो आर्थिक गतिविधिमा संलग्न गराउदै पूर्वाधार विकासमा प्रदेश तथा संघीय सरकारको साझेदारीता अभिवृद्धि गर्ने ।

अब म माथि उल्लेखित उद्देश्यहरू पुरा गर्न अंगीकार गरिने आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को बजेट तथा कार्यक्रमको क्षेत्रगत नीति तथा प्राथमिकतालाई संक्षिप्त रूपमा राख्ने अनुमति चाहन्छु ।

१.६ आर्थिक विकास क्षेत्र

(क) कृषि, पशु तथा वाणिज्य

१. गरिबसँग नगरपालिका कार्यक्रम मार्फत अति विपन्न परिवारहरूलाई बस्तुगत राहत सहयोग तथा सीप, क्षमता र सामान्य पूँजीको अभावमा जिविकोपार्जन गर्न कठिन भएका व्यक्ति वा समुहहरूलाई उद्यमशिलतामा अग्रसर गराईनेछ । यसका लागि रु. १ करोड ९६ लाख ५० हजार विनियोजन गरेको छु ।
२. कोरोनाको कारण वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका व्यवसायिक सीप र क्षमता भएका तथा व्यवसायिक सीप र क्षमता भएर पनि व्यवसायिक उद्यममा नलागेका स्थानीय यूवाहरूलाई आफ्नै भूमिमा परिश्रम र सहकार्य गराउदै उनीहरूको उत्कृष्ट व्यवसायिक परियोजनाका आधारमा सामुहिक यूवा उद्यमशिलता स्वरोजगार कार्यक्रम मार्फत यूवाहरूलाई स्वरोजगार गरिनेछ । यसका लागि रु. १ करोड रकम विनियोजन गरेको छु ।
३. परम्परागत रूपमा पशुपालन व्यवसायमा लागेका परिश्रमी कृषक समुहहरूलाई उन्नत जातको पशुपालनमा संलग्न गराउदै व्यवसायिक कृषकको रूपमा रूपान्तरण गराउदै बोयर बाखाको स्रोत केन्द्रको रूपमा विस्तार गर्न बोयर बाखा खरिद गरि सहयोग पुर्याउन रु. १ करोड २५ लाख विनियोजन गरेको छु ।
४. घरधुरी सर्वेक्षणको आधारमा पहिचान भएका ३ महिना भन्दा बढी समय खान नपुग्ने २३६५ अति विपन्न परिवारको जिवनयापनको लागि "खाद्यन्नको सुरक्षा विपतमा सहजता" कार्यक्रमको रूपमा खाद्य सुरक्षाको लागि रु. १ करोड विनियोजन गरिएको छ, भने यस्ता परिवारलाई आय आर्जनमा समेत संलग्न गराई दिगो खाद्य सुरक्षाको आधार तयार गरिनेछ ।
५. एक वडा एक उत्पादनको अभियानलाई साकार तुल्याउन हरेक वडाहरूले प्राप्त बजेट सिलिङ्गबाट सशर्त कार्यक्रमको रूपमा न्यूनतम रु. ५ लाख विनियोजन गर्नु पर्ने साथै नगरलाई फलफुल उत्पादनमा आत्मा निर्भर गराउन विभिन्न जातका फलफुलका विरुवा रोपणको लागि न्यूनतम रु. २ लाख अनिवार्य विनियोजन गर्नु पर्ने नीतिगत व्यवस्था लागू गरिएको छ ।
६. भूमि बैंक स्थापना गरि कृषि प्रबर्द्धन, रोजगारीको अवसर र खाद्य आपूर्तिलाई व्यवस्थित गराईनेछ ।
७. पशु स्वास्थ्य सेवालालाई प्रभावकारी र सर्वसुलभ बनाउन दक्ष जनशक्ति तयारी गर्न भेटनरी तालीम तथा औजार औषधी सहयोग कार्यक्रम लागू गरिनेछ ।
८. स्थानीय उत्पादनको प्रबर्द्धन र संरक्षणको लागि दलित फूड फेस्टिबल तथा स्थानीय उत्पादन प्रदर्शनी कार्यक्रम साझेदारीता संचालन गरिनेछ ।
९. असंगठित र छरिएर रहेका किसानहरूलाई समुहमा आबद्ध गरि सेवा, सुविधा र प्रविधिमा पहुँच बढाई उत्पादन बृद्धि गर्दै व्यवसायिकता तर्फ उन्मुख गरिनेछ ।
१०. कृषि क्षेत्रमा कोरोना माहामारिका कारण उत्पन्न भएको चुनौति र अवसरलाई सम्बोधन गर्न कृषिमा श्रम परिचालन, व्यवसायिकरण, यान्त्रिकरण र आधुनिकिकरण गरि काम र रोजगारी सिर्जना गरिनेछ ।
११. नमूना कृषि फर्म संचालन गरी चक्लाबन्दी खेतको माध्यमबाट कृषिलाई आधुनिकिकरण र व्यवसायिकरण गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
१२. जग्गा बिहिनहरूलाई जग्गा तथा सोको लागि आवश्यक पर्ने शुल्क उपलब्ध गराएर एकिकृत खेति प्रणाली संचालन गराईनेछ । खेती नगरि जग्गा बाँझो राखेलाई आवश्यक सहयोग गरि खेती गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

१३. फलफुलका विरुवा रोप्ने तथा संरक्षण गर्ने कार्यलाई अभियानका रूपमा सन्चालन गरि थप आय आर्जनको लागि प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१४. नगर भित्र आवश्यक पर्ने फलफुलका विरुवा उत्पादन गर्न समूह तथा सहकारीसँग साझेदारितामा मार्फत नर्सरी स्थापना गरिनेछ । यसका साथै tissue culture विधिबाट विरुवा उत्पादन गर्न आवश्यक पर्ने tissue culture ल्याबको स्थापना गरि स्वस्थ विरुवा उत्पादन र वितरण केन्द्रको रूपमा परिचालन गरिनेछ ।
१५. स्थानीय मौलिक खाद्यान्न बालीको उत्पादन तथा प्रवर्धन लगायत बजारीकरण र ब्राण्डिङ्ग गर्न पहल गरिनेछ ।
१६. खेतियोग्य जमिनमा बाह्रै महिना सिंचाई सुबिधा पुर्याउन अभियानकै रूपमा डिप बोरिङ्ग, सोलार पम्प, नहर मर्मत तथा निर्माण, sprinkler तथा drip सिंचाईका माध्यमबाट सिंचाई सुबिधाको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
१७. कृषि बीमालाई अनिवार्य गराउदै रासायनिक मल तथा विषादिले मानव स्वास्थ्य लगायत वातावरणलाई समेत नराम्रो असर गर्ने भएकाले त्यसको विकल्पको रूपमा प्राङ्गारिक तथा गडचौला मलको प्रयोगमा प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइनेछ ।
१८. प्रत्येक किसानलाई व्यवसायिक योजना, बाली उत्पादन पात्रो तयार गराएर योजनाबद्ध रूपमा उत्पादन गर्न लगाईनेछ ।
१९. स्थानीय स्तरमा उत्पादन भएको कृषि उपजलाई सहज बजारिकरण गर्न कृषक, व्यापारि तथा उपभोक्ता बिच समन्वय गरि बजारिकरणका लागि आवश्यक पर्ने ढुवानीमा सहूलियत दिने नीति लिईनेछ ।
२०. कृषि तथा पशुसेवा केन्द्रबाट दिईने सेवालालाई थप बिस्तार गर्न बन्द अवस्थामा रहेका सेवा केन्द्र सुचारु गरि थप प्राविधिक जनशक्तिको व्यवस्थापन गरिनेछ । सेवा केन्द्र मार्फत कृषि सूचना प्रणालिको बिकास गरिनेछ ।
२१. खाद्यान्न बिउमा आत्मनिर्भर गराउन बिदेशि हाईब्रीड बिउ बितरणलाई निरुत्साहित गरिनेछ, उन्नत मूल बिउ बितरण गरि बिज बृद्धि कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
२२. माटो परिक्षण तथा कृषि चुना बितरणलाई अभियानकै रूपमा सन्चालन गर्ने तथा कृषि उत्पादन बृद्धिका लागि मल, बीउको सहज आपूर्तिको लागि समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
२३. नगरभित्रका मुख्य सडकमा नगर श्रृङ्गार वृक्षरोपण गरि नगरको सौन्दर्य बृद्धि गर्ने नीति लिईनेछ ।
२४. सामूहिक रूपमा व्यवसायिक फुलखेति गरि फुलमा आत्मनिर्भर गराउदै नगरपालिका तथा वडामा हुने सबै खाले औपचारिक तथा अनौपचारिक कार्यक्रममा नगर भित्रै उत्पादित फुलको प्रयोग गरिनेछ, आयातित फुलको माला तथा खादालाई क्रमश विस्थापित गर्ने नीति लिईनेछ ।
२५. संघीय तथा प्रदेश सरकारको कृषि नीतिको मातहत रही जमीनको खण्डिकरणको प्रक्रियालाई रोक्ने, चक्लाबन्दीलाई प्रोत्साहित गर्ने, अनुपयुक्त जमीनलाई कृषियोग्य बनाउने, सहकारी तथा सामूहिक कृषि प्रणालीको परम्परा र संस्कृति स्थापित गरी रोजगारी सिर्जना गर्दै भूमीहीन, सुकुम्वासी, बेरोजगार र विपन्न समुदायको लागि जीविकाको अनुकूलता सिर्जना गर्न विशेष ध्यान दिईनेछ ।
२६. कृषियोग्य जमिनको खण्डिकरणलाई निरुत्साहित गर्न सहकारीमा आधारित खेती प्रणालीलाई प्रश्रय दिइनेछ र सामूहिक खेती प्रणाली गरी कृषि उत्पादन बृद्धि गर्ने कृषकहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
२७. एक वडा एक उत्पादनको नीति कार्यान्वयन गर्न, युवाहरूलाई व्यवसायिक खेती तर्फ प्रोत्साहन गर्न टोल विकास संस्थालाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

२८. कृषकहरूलाई पशु सेवाको पहुँच पुर्याउन वडा नं. ७ मा रहेको कृषि तथा पशु सेवा केन्द्रको भवनको स्तरोन्नती गरि प्राविधिकको व्यवस्था गरिनेछ ।
२९. पशुजन्य पर्दाथको उत्पादन लागत कम गराउन दानामा आधारित पशुपालन पेशलाई न्यूनिकरण गरि घाँस खेतीमा आधारित व्यवसायलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
३०. तराई तथा मध्य पहाडमा हुने जातका घाँसको बीउ उत्पादन गर्न सामुदायिक वनसँग साझेदारी गरि घाँसको बीउको श्रोत स्थापना गरिनेछ ।
३१. कृषि, पशु सेवा क्षेत्रको विकासका लागि शिप र प्रविधिमा जोड दिदै आय आर्जनको कार्यक्रम संचालन गर्दै लगिनेछ ।
३२. कृषि तथा पशु उत्पादनबाट कृषकहरूलाई लाभान्वित गराउनको लागि स्थानीय हाट बजारको व्यवस्थापन तथा बजारीकरणलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
३३. नगरक्षेत्रभित्र अर्गानिक खेतिलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । यसका लागि कृषिजन्य रासायनिक मल तथा विषादी नियन्त्रणका अभियान संचालन गरी प्रडगारिक खेती प्रणालीलाई बढावा दिई अर्गानिक गाउँ टोल घोषणामा गदै स्वच्छ तरकारी, दूध र माछामासुमा उत्पादनमा जोड दिईनेछ ।
३४. प्रदेश तथा संघीय सरकारसँग समन्वय गरी पशुपंक्षी तथा माछापालनको लागि व्यवसायिक क्षमता अभिवृद्धिमा जोड दिइनेछ ।
३५. निर्वाहमुखी परम्परागत पशुपालनलाई निरुत्साहित गर्दै कृत्रिम गर्भधानद्वारा नक्ष सुधार तथा उन्नत पशुपालनलाई प्रोत्साहन गर्दै बोयर जातको बाखा पालनमा प्रोत्साहन गरिनेछ ।
३६. सामुदायिक वनले वनपैदावार बिक्रि तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो बार्षिक कार्ययोजना नगरपालिकाबाट स्वीकृत गराउने व्यवस्था भएकोमा सोको कार्यान्वयन गरिनेछ । सामुदायिक वन क्षेत्रबाट प्राप्त आमदानीलाई पर्यटन विकासमा लगानी गरिनेछ ।
३७. जडिबुटी उत्पादनमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्दै उत्पादन, विकास, संरक्षण र प्रवर्द्धनको कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
३८. नगरपालिकाले पानीको श्रोतको सदुपयोग गरी भैरहेको पोखरी, तालहरूमा माछा पालन गर्ने तथा इच्छुक कृषक तथा फार्महरू परिचालन गरी मत्स्यपालन व्यवसायलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
३९. सहकारीहरूको कुल बचतको निश्चित प्रतिशत रकम कृषिजन्य कार्यमा लगानी गर्न सहकारीहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।

(ख) संस्कृति तथा पर्यटन प्रवर्द्धन

१. पर्यटन प्रवर्द्धनको लागि चालु आ.व. देखि नै संचालनमा आएका अमना शिसौली सिमसार परियोजना, धनपाल गढी र रमितेडाँडा पर्यटकिय स्थलको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (डिपीआर) अनुसार बहुवर्षिय परियोजनाको रूपमा निरन्तरता दिई कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
२. भाउन्ने जडगललाई खुल्ला चिडियाखाना र सृजना पार्कको विकास गर्न, जैविक बालउद्यान (देवीथान सा.व.) निर्माणको लागि प्रदेश तथा संघीय सरकारसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
३. पर्यटन प्रवर्द्धन र स्थानीय कला संस्कृतिको संरक्षण सम्बर्धनको लागि प्रथमजातीको समुदायमा घरवास होमस्टे स्थापना गरि संचालन गरिनेछ ।

४. पर्यटन सम्बन्धी सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले स्थापना भएका होटल, लज, ट्राभल एजेन्सी, फन पार्कसँग सम्बन्धित व्यवसायीहरूसँग समन्वय गरि पर्यटन प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ ।
५. कृषि, वाणिज्य, साँस्कृतिक, पर्यटन तथा शैक्षिक महोत्सव, आदी आयोजना गरि स्थानिय उत्पादनको प्रचारप्रसार गरिनेछ । सम्बद्ध विषयगत क्षेत्र आयोजक हुने गरि महोत्सव आयोजनाको अनुमति प्रदान गरिनेछ ।
६. जातिय संग्रहालय, स्थानिय स्तरमा मनाइने विशेष चाडपर्वहरू, संस्कृति, भेषभूषा, बाजागाजाको विकास, संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै पर्यटन प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ ।
७. नगरस्तरिय प्रज्ञा प्रतिष्ठान गठन तथा संचालन गरि कला संस्कृतिको संरक्षण र प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ ।
८. नगरक्षेत्रको गुरुयोजनाले समेटेका सिमसार क्षेत्रहरूको पहिचान, संरक्षण, प्रवर्द्धन र विकासमा संघ र प्रदेश सरकारसँग समन्वय र सहकार्यमा जोड दिइनेछ ।
९. विभिन्न जातजातीहरूको भाषा, कला, साहित्य, संगित र साँस्कृतिको संरक्षण र विकास गर्न भाषा, वर्ण र लिपीको अनुसन्धानात्मक क्रियाकलापलाई निरंतरता दिइनेछ ।
१०. विभिन्न जातजातिहरूको मौलिक संस्कृतिको संरक्षण गरिने कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

१.७ सामाजिक विकास क्षेत्र

(क) शिक्षा

१. "स्थानीय भाषाको संरक्षण र उत्थान आदिवासी जनजातीलाई सम्मान" गर्दै धिमाल, थारु, चौधरी, राजवंशी, खवास लगायत अन्य जातीको स्थानीय भाषामा अध्यापनका लागि कार्ययोजनाहरू तयार गरि लागू गरिनेछ ।
२. प्रथमजाती दलित पिछडावर्ग आदीवासी जनजाती तथा विपन्न वर्गलाई शिक्षामा पहुँच बढाउन विद्यार्थी छात्रावृत्ति कार्यक्रम शुरु गरिनेछ ।
३. शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न, सुनिश्चित सिकाइकालागि उत्तरदायित्वपूर्ण शिक्षण पद्धतिको शुरुवात गरी क्षतिपूर्ति सहितको शिक्षाका लागि आधार तय गर्ने कामको शुरुवात गरिनेछ । आधारभूत तहको कक्षा १-५ सम्मका विद्यार्थीहरूका लागि कम्तिमा ३ विषयको न्युनतम सिकाई मापदण्ड तोकि यसै शैक्षिक सत्रमा परीक्षणका रूपमा लागू गरिनेछ ।
४. सुन्दर हरित वेलवारीको अवधारण सहित हरित विद्यालय निर्माण कार्यका लागि ग्लिन क्लवको गठन र परिचालन गरी विद्यालय परिसर हराभरा बनाउदै "एक विद्यार्थी, एक विरुवा अभियान" संचालन जारी राखिनेछ ।
५. सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको आवधिक रूपमा मागमा आधारित भई स्वास्थ्य परीक्षणको नीति लिइनेछ ।
६. सामुदायिक विद्यालयलाई शिक्षण सिकाईलाई प्रविधिमैत्री बनाइनेछ ।
७. नगरभित्र संचालनमा रहेका संस्थागत तथा सामुदायिक विद्यालयहरूको वर्गिकरण गरिनेछ । नगरभित्र संचालित मापदण्ड नपुगेका विद्यालयहरूले तोकिएको समय भित्र मापदण्ड नपुर्याए संचालनमा रोक लगाईनेछ ।
८. नगर क्षेत्रका विद्यालयहरूमा आधारभूत तहसम्म मातृभाषामा शिक्षा प्रदान गर्न चाहाने विद्यालयहरूलाई प्रस्तावमा आधारित लगानी नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
९. सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत उत्पीडित, असहय, सिमान्तकृत, आर्थिक अवस्था कमजोर भएका अल्पसंख्यक तथा जेहेन्दार विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्ने नीति लिइनेछ । यस प्रयोजनका लागि नगर भित्रका धिमाल, दलित, मुसहर, डोम, चमार, मुसलमान आदी जातिका गरिब विद्यार्थीलाई गरिवसँग नगरपालिका

- कार्यक्रमसँग समेत आवद्ध गरिनेछ । यसका साथै आमावाबु नभएका अरुको संरक्षणमा हुर्किएका बालबालिकाहरूलाई सम्बन्धित वडाको सिफारिसमा विशेष छात्रवृत्तिको व्यवस्था र उपयुक्त वमोजिमका सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीलाई विद्यालय पोषाकको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
१०. सामुदायिक विद्यालयका आधारभूत विद्यालय र माध्यमिक विद्यालयमा अध्यापन गराउने विषयगत उत्कृष्ट शिक्षकहरूलाई र नगर क्षेत्रभित्रका आधारभूत विद्यालय र माध्यमिक विद्यालय मध्ये उत्कृष्ट विद्यालयहरूलाई शैक्षिक क्षेत्रको प्रभावकारी गुणस्तर प्राप्तिको निम्ति पुरस्कृत गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
 ११. विद्यालयहरूमा बालबालिकाहरूको सहभागिता र विकास सम्बन्धि अधिकारको सुनिश्चितता गर्दै बालबालिका प्रति हुने, अमानविय दण्ड, हिंसा, दुर्व्यवहार, बालश्रम आदिलाई निरुत्साहित एवं निषेध गर्न बालमैत्री नगर घोषणाका लागि योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
 १२. नेपाल सरकारले सन् २०२० भित्रमा मुलुकलाई पुर्ण साक्षरता घोषणा गर्ने नीति लिए अनुरूप बेलवारी नगरपालिकालाई आगामी आ.व.को अन्त सम्ममा पूर्ण साक्षर नगरपालिका घोषणा गरिनेछ ।
 १३. विद्यार्थी भर्ना दरलाई सतप्रतिशत पुऱ्याउन र विद्यालय नियमितता कायम गर्न चालु आ.व.मा उपलब्ध गराएको बालबालिका पोषण तथा खाजा भत्तालाई आगामि आ.व.मा समेत निरन्तरता दिईनेछ । साथै बालविकास केन्द्रको नियमित अनुगमनलाई नियमित गर्दै बालविकास केन्द्रमा अध्यापन गराउने बाल शिक्षिकाहरूलाई बाल शिक्षणमा उत्प्रेरित गर्न पोसाक भत्ताको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिदै खाजा भत्ताको समेत व्यवस्था र विद्यालय कर्मचारीहरूलाई समेत प्रोत्साहित गर्न पोसाक भत्ताको व्यवस्था गरिनेछ ।
 १४. भौतिक रुपमा प्राविधिक शिक्षा संचालन गर्न सक्षम तथा मापदण्ड पुगेका विद्यालयहरूमा प्राविधिक शिक्षा संचालनका निम्ति प्रोत्साहन गर्दै लगिनेछ ।
 १५. सभ्य, स्वावलम्बी, सुसंस्कृत, क्षमतावान, योग्य र दक्ष नागरिक उत्पादनका लागि किशोर किशोरी शिक्षा तथा महिनावारी व्यवस्थापन शिक्षा लागू गरिनेछ ।
 १६. संस्थागत विद्यालयहरूबाट गरिब असाह्य तथा जेहेन्दर विद्यार्थीहरूलाई प्रदान गरिने छात्रवृत्तिको व्यवस्थालाई संस्थागत विद्यालयहरूसँग समन्वय गरी सुनिश्चित गरिनेछ ।
 १७. शिक्षक, विद्यालय संचालक र विद्यार्थीका संघ संगठन र अभिभावकसँग छलफल, अन्तर्क्रिया र सहकार्यबाट नगरका सबै सामुदायिक विद्यालय र संस्थागत विद्यालयमा विद्यार्थीका लागि एकै पोशाकमा एकरूपता ल्याउने प्रयास गरिनेछ ।
 १८. सामुदायिक विद्यालयका व्यवस्थापन समितिसँग करार संझौता गरी विद्यालयको समग्र सुधारको जिम्मेबारीमा उत्तरदायी बनाइनेछ ।
 १९. शिक्षकलाई स्रोतपूर्ण बनाउन, पाठ्यक्रम, शिक्षण सामग्री, सूचना तथा संचार प्रविधिका सामग्रीको व्यवस्थापनका लागि थप व्यवस्था गरिनेछ ।
 २०. समूह सुपरिवेक्षण वा विशेषज्ञबाट कम्तीमा २ महिनामा १ पटक प्रत्येक विद्यालय र शिक्षकको कक्षा अवलोकन हुने व्यवस्था मिलाइनेछ। मागमा आधारित नमूना कक्षा प्रदर्शनको शुरुवात गरिनेछ । अवलोकनका क्रममा विज्ञले दिएको सुझाव कार्यान्वयन प्रधानाध्यापक बैठकको प्रमुख एजेण्डा बनाइनेछ ।
 २१. सिल्भर भोलिन्टियर्सको कार्यक्रमालाई निरन्तरता दिईनेछ ।

२२. संस्थागत विद्यालयको बोर्ड नेपाली भाषामा पनि अनिवार्य रूपमा देखिने गरी राख्ने व्यवस्था शैक्षिक सत्र २०७७ साल अगावै सम्पन्न गरिनेछ । विद्यार्थीको परिचय पत्रमा समेत नेपाली नाम अनिवार्य गर्ने गरी व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२३. वातावरणिय सौन्दर्यता प्रति सचेत नागरिकका रूपमा विद्यार्थी उत्पादन गर्नका लागि न्युनतम एक विद्यालय एक फुलवारी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । वार्षिक रूपमा फूलवारी प्रतियोगिताको आयोजना गरी विद्यालयलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।
२४. शिक्षकले कक्षाकोठामा विताएको समय, हाजिरी, जिम्मेवारी वहन लगायतका विषय र व्यक्तिगत सूचना प्रणालीलाई डिजिटाइज्ड गरी अनलाइन अनुगमन प्रणाली स्थापना गरिनेछ । प्रविधिमा आधारित दूर अवलोकन पद्धति विकास गरी विद्यालय अनुगमन प्रणाली शुरुवात गरिनेछ ।
२५. नगरभित्रका सबै विद्यालयको सिकाइ सुधारका लागि शिक्षण सुधार योजना, विद्यालय सुधार योजना, शिक्षकलाई सकारात्मक सोच र Teaching Pedagogy मा आधारित क्षमता विकासका तालिम यसै आर्थिक वर्षभित्र सम्पन्न गरिनेछ ।
२६. राम्रो काम गर्नेलाई प्रोत्साहन गर्ने, पुरस्कृत गर्ने, अवसर सिर्जना गरिदिने कामले अरुलाई पनि सिक्ने अवसर प्राप्त हुने भएकाले राम्रो काम गर्ने शिक्षक, कर्मचारी तथा विद्यार्थीलाई पुरस्कार दिइने परिपाटीलाई संस्थागत गरिनेछ ।
२७. ड्रप आउट शून्यमा झार्न, नगर भित्रका विद्यालय उमेर समूहका सबै विद्यार्थीलाई विद्यालयमा ल्याउन, टिकाउन र सिकाउन, कक्षा दोहोरियाउने दर घटाउन, सिकाइस्तर बढाउन, विद्यालयमा दिवा खाजा कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ ।
२८. सरसफाइका न्युनतम मापदण्ड तोकिनेछ । हरेक विद्यालयमा दिशापिसाव गरीसके पछि सावुन पानीले हात धुने व्यवस्था तत्काल मिलाइनेछ ।
२९. यही शैक्षिक सत्रको वार्षिक परीक्षा हुन अगावै कक्षा ६ देखि १० सम्मका कम्तिमा ३ विषयको प्रयोगात्मक परीक्षा संचालन निर्देशिका बनाई लागु गरिनेछ ।
३०. आगामी २ वर्ष भित्र नगरपालिका भित्रका सबै विद्यालयहरूलाई फाईवर नेट बर्किङ्ग गरी सिसि क्यामरावाट नगरपालिकावाट सबै सामुदायिक विद्यालयको अवस्था निरीक्षण गर्न सकिने वातावरण तयार गरिनेछ ।
३१. नगरस्तरीय पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्कन समिति बनाई यस नगरपालिका भित्रका लागि एउटा छुट्टै स्थानीय विषयको पाठ्यक्रम निर्माण गरी आगामी शैक्षिक वर्षबाट सो पाठ्यक्रम लागु गरिनेछ ।
३२. चालु शैक्षिक सत्रको सस्थागत तथा सामुदायिक विद्यालयका शिक्षा समितिवाट निर्णय भएका कक्षाहरूको वार्षिक परीक्षा नगर शिक्षा समिति मार्फत हुने र आधारभूत शिक्षा परीक्षा एस ई ई को मापदण्ड अनुसार सञ्चालन गरिनेछ ।
३३. नगरपालिका भित्रका सबै विद्यालयहरूमा आवश्यक सबै कार्य प्रकृया पुरा गरी स्काउट कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३४. बालबालिकाहरूको अन्तर निहित क्षमताको प्रस्फुटन गर्ने, शारीरिक मानसिक तथा बौद्धिक विकाससँग सम्बन्धित विभिन्न कार्यक्रमहरूलाई नियमित रूपमा आयोजना गर्न विद्यालयलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
३५. "छात्रासँग उपमेयर" नामक कार्यक्रम मार्फत महिलाहरूमा हुने हिंसाको पहिचान र नियन्त्रणमा विशेष ध्यान दिईनेछ ।

३६. मापदण्ड नपुगेका तथा स्वच्छिक रुपमा गाभिन चाहने विद्यालयहरूलाई एक अर्कामा समायोजन (मर्ज) गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

(ख) युवा तथा खेलकुद

१. खेलकूदको विकासमा युवाहरूलाई अभिप्रेरित गरी बढी भन्दा बढी युवाहरूलाई सरीक गराउन सबै प्रकारका खेलहरूलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।
२. खेल क्षेत्रको विकासका लागि खेलाडिहरू, प्रशिक्षक, निर्णायक उत्पादन गर्न विविध प्रकारका तालिम तथा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
३. खेल क्षेत्रलाई आकर्षित गर्न वडा/नगर स्तरिय मेयर कप फुटवल संचालन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । साथै आगामी वर्ष देखि वडास्तरीय उपमेयर कप खेल प्रतियोगिता संचालन गरिनेछ ।
४. राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रियस्तरका कुनै पनि खेलमा विजयी हुने खेलाडीलाई सम्मान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
५. एक वार्ड एक आर्कषक खेल मैदानको नीति अनुरूप हरेक वार्डलाई खास खेलकुद जोन तोकि नगरमा संचालन हुने सो खेल सम्बन्धी सबै कार्यहरू सोही वार्डको नेतृत्वमा संचालन हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
६. नगरस्तरमा राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसारको एक आर्कषक रंगशाला निर्माण गर्ने कार्यलाई निरन्तर सहयोग र पहल गरिनेछ ।
७. अपाङ्गमैत्री, महिलामैत्री, बालमैत्री शिक्षा र खेलकुदका लागि आवश्यक पुर्वाधार विकास गर्दै शैक्षिक क्षेत्रमा गुणस्तरीय खेलकूद क्रियाकलापहरू संचालनमा ल्याइनेछ । नगरस्तर तथा वडा स्तरीय साझेदार कार्यक्रमका रुपमा एक वडा एक खेल शिक्षकको व्यवस्था गरी विद्यालय स्तरवाट नै खेलकुदको आधार तयार गर्ने कामको थालनी यसै आगामी आ.व. वाट सुरुवात गरिनेछ ।
८. प्रत्येक वर्ष विभिन्न विधाका नगरस्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता र महोत्सव संचालन गरि उत्कृष्ट खेलाडीहरूलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।
९. विद्यालयका खेल मैदानहरूलाई विस्तार गर्दै पूर्वाधार निर्माणमा जोड दिइनेछ ।
१०. महिलालाई आत्मसुरक्षा गर्न र आत्म विश्वास बढाउने प्रयोजनका लागि कक्षा ८ देखि १२ सम्मका छात्राहरूलाई सम्बन्धित वडा कार्यालय र विद्यालयको सिफारिसमा प्रस्तावमा आधारित खेल/विधिवाट किशोरी आत्म सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
११. नगरभित्र रहेका विभिन्न युवा क्लवहरूलाई खेलकुद मार्फत युवालाई संगठित गर्न र उनीहरूलाई सिर्जनशिल बनाउन प्रस्तावमा आधारित विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१२. स्थानीय युवाक्लव तथा सामाजिक संघ सस्थाको प्रस्तावका आधारमा युवाहरूमा ब्यास निरासामूलक वेरोजगारीको चिन्तावाट मुक्त गराउने विभिन्न खाले युवा उद्यमशिलता तथा वृत्ति अभिमूखीकरण (Carrier counseling), अभिप्रेरणात्मक भाषण (Motivational Speech) जस्ता कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१३. युवाको वैदेशिक पलायनको मानसिकताको अन्त्यका लागि एक वडा १० युवा एक उद्यम कार्यक्रम संचालन गर्न आवश्यक प्रकृया तथा कानुनी आधार तय गरिनेछ ।
१४. नगरभित्रका युवा प्रतिभा, युवा उद्यमी, युवा कवि, कलाकार, मुर्तिकार, चित्रकार तथा युवा प्रवर्तकको खोजी गरी पुरस्कृत तथा प्रोत्साहित गरिनेछ ।

(ग) जनस्वास्थ्य

१. कोरोना भाईरस कोभिड -१९ को रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि नगरपालिकाले स्थानीय राजनैतिक दल, निजी क्षेत्र, सुरक्षा निकाय, उद्योग वाणिज्य, अन्य सरोकारवालाहरु लगायत प्रदेश र संघीय सरकारसँग समन्वय गरि आवश्यक सबै प्रकारको उपयुक्त उपायहरु अबलम्बन गरिनेछ ।
२. कोरोना महामारीको त्रासदिपूर्ण असरबाट नागरिकहरुलाई संक्रमण हुनबाट सुरसक्षित राख्न हाल संचालनमा रहेको होल्डिङ्ग सेन्टरको प्रभावकारी व्यवस्थापन गराउदै आगामी आ.व. देखि नागरिकहरुको स्वास्थ्य सेवाको लागि एम्बुलेन्स खरिद गरि सेवा प्रवाह गरिनेछ ।
३. "पन्ध्र शैयाको अस्पताल स्वास्थ्यमा सुधार" को लागि नेपाल सरकारको नीति अनुरूप नगर क्षेत्रमा एक अस्पताल स्थापना निर्माणका लागि चालु आ.व. देखि नै संघीय सरकारसँग गरिन्दै आएको पहल नतिजामा पुर्याउन विशेष ध्यान दिईनेछ ।
४. सबै स्वास्थ्य चौकीबाट आधारभूत ल्याब सेवा संचालनमा ल्याई कम्तिमा एउटा आधुनिक ल्याब सेवा समेत शुरू गरि सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवा विस्तार गरिनेछ ।
५. नागरिकहरुको स्वास्थ्य सुरक्षाको लागि सबै वडाहरुमा विषत्र र लक्षित वर्गको लागि स्वास्थ्य वीमा कार्यक्रमको शुरुवात गरिनेछ ।
६. नगर क्षेत्रको वर्थिङ्ग सेन्टरमा सुत्केरी हुने महिलाहरुको लागि शिशु स्याहार भत्ता वापत प्रति सुत्केरी रु. ५ हजारका दरले सुविधा उपलब्ध गराईनेछ ।
७. उपचारको क्रममा नगरपालिका भित्रका अशक्त, बिरामी, वेवारिसे, असह्य, गर्भवती महिला तथा बालबालिकाहरुलाई प्राथमिकता दिइनेछ साथै आवश्यकता अनुसार शिविरहरु संचालन गरि स्वास्थ्य सेवामा पहुँच अभिवृद्धि गरिनेछ ।
८. नगरपालिका क्षेत्रभित्र असह्य वा वेवारिस व्यक्तिको मृत्यु भएमा निजको दाह संस्कारको व्यवस्था नगरपालिकाले नै गर्ने व्यवस्था मिलाइ यसै आ.व.बाट शव वहान सेवा समेत संचालन गरिनेछ ।
९. बाल तथा मातृ शिशु सुरक्षा कार्यक्रममा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुबाट प्राप्त भएको योगदानको उच्च सम्मान गर्दै महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुलाई प्रोत्साहनको लागि नगरपालिबाट दिईने मासिक भत्ता तथा सेवा निवृत्त हुदाँ आर्थिक सुविधा सहित बिदाई दिने कार्यलाई निरंतरता दिईनेछ ।
१०. आर्युर्वेद स्वास्थ्य उपचार पद्धतीलाई प्रोत्साहित गर्दै घरेलु रुपमै सामान्य प्राथमिक उपचारको लागि समुदायलाई सक्षम गराइनेछ ।
११. बेलबारी नगरपालिका क्षेत्र भित्रका बोनम्यारो ट्रान्सल्पान्ट, क्यान्सर, मुटु, मृगौला डायलासिस, स्पाईनलकड ईन्जुरीका बिरामीहरुलाई दिईदै आएको आर्थिक सुविधालाई नदोहोरिने गरि निरंतरता दिईनेछ ।
१२. बेलबारी नगरपालिका क्षेत्रभित्र सर्पदंश उपचार केन्द्र स्थापना गरि संचालन गरिनेछ ।
१३. बेलबारी नगरपालिका भित्र नगरस्तरिय फिजियो थेरापी सेन्टर स्थापना गरि संचालन गरिनेछ ।

(घ) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण

१. विद्यमान पराम्परागत धार्मिक, साँस्कृतिक जातीय छुवाछुत, भेदभाव, कुरीति, कुसंस्कृति, अन्धविश्वास र सामाजिक विकृतिहरु हटाउन आवश्यक जोड दिईनेछ ।

२. नगरभित्रका सबै मन्दिर, गुम्बा, अखाडे थान, भीमसेन थान, महाराज थान, साकेला थान, चर्च, मस्जिद लगायतका सबै जातजातिका धार्मिक संस्थाहरूलाई भाषिक, पारम्परिक र सांस्कृतिक अध्ययन तथा अन्तरक्रियात्मक गतिविधिहरू समेत संचालन गरी धार्मिक सहिष्णुता कायम गरी समाज सुधारका कार्यहरू समेत गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
३. नगरक्षेत्र भित्रका विभिन्न प्रकृतिका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको तथ्याङ्क संकलन गरी उपयुक्त सीपमुलक र आयमुलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
४. सामाजिक सुरक्षा अन्तर्गत जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, एकल महिला, दलित जेष्ठ नागरिक, दलित बालपोषण जस्ता भत्तालाई सहज ढंगले वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । त्यस्ता लाभग्राहि व्यक्तिहरूको वास्तविक तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्न टोलविकास संस्थाहरूलाई समेत परिचालन गरिनेछ ।
५. सामाजिक परिचालनको माध्यमबाट सामाजिक सचेतना बढाउदै नागरिकहरूलाई विकासमा आबद्ध गराइनेछ । टोल विकास संस्थाहरूलाई सामाजिक न्याय, उत्पादन तथा आयआर्जन विकास र वातावरणमैत्री टोल विकास बनाउने कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
६. टोल विकास संस्थाहरूलाई योजना छनौट, कार्यान्वयन, अनुगमन र मुल्याङ्कन सहित विकास निर्माणमा सहभागी गराइनेछ ।
७. टोल विकास संस्था परिचालन प्रभावकारी बनाउदै आफ्नो टोल वा वस्तीको विकासमा स्वःस्फूर्त रूपमा अग्रसर गराउन सामुदायिक विकास अभियानको कार्यक्रमहरूलाई प्रभावकारी रूपमा लागू गरिनेछ ।
८. महिला तथा किशोरिकशोरीको क्षमता अभिवृद्धीमा विशेषा जोड दिइनेछ । बहुविवाह, बालविवाह लगायत सबै प्रकारका हिंसाको अन्त्य गर्न जनचेतनाको साथै आर्यमूलक, सीपमलक, उत्पादनमूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरी क्षमता र सीपको समेत विकास गर्दै लगिनेछ ।
९. जेष्ठ नागरिकहरूको अनुभव, सीप र क्षमताको उचित कदर गर्दै उहाहरूका अनुभवहरूलाई व्यवहारिक रूपमा लागु गर्दै लगिनेछ ।
१०. छोरी सम्मान कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

(ड) सहकारी तथा संघसंस्था

१. स्थानीय सहकारी संघसंस्थाहरूलाई कानूनको अधिनमा रहि प्रभावकारी नियमन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ साथै नगरपालिकाले साझेदारीमा संचालन गर्न सकिने कार्यक्रमहरूमा सहकार्य गरिनेछ ।
२. नगरक्षेत्र भित्र कार्य गर्न चाहने गैर सरकारी संस्था, सामुदायिक संस्था, सहकारी संस्थाहरूले आफ्नो कार्यक्रम र बजेट नगरसभाबाट स्वीकृत गराई कार्यान्वयन गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
३. विकासका साझेदार संस्थाहरूबाट संचालन हुने कार्यक्रमहरूको समिक्षाको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
४. कृषिक्षेत्र लगायत अन्य उत्पादन तथा सेवामा आधारित सबै प्रकारका व्यवसायमा सहकारी संस्थालाई क्रियाशिल तुल्याई सो क्षेत्रमा कार्य गर्न सामुहिक ऋण प्रदान गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
५. महिला, गरिब, सिमान्तकृत, अपाङ्ग, भूमिहीन तथा पिछडिएको वर्ग र श्रमिकहरूको साथै आम नागरिकको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन सहकारीको पहुँच अभिवृद्धि गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
६. नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सहकारी संस्थाहरूबाट सहकारी बैंकको स्थापना गर्न पहल गरिनेछ ।

७. नगरपालिकाले समुदायका सदस्यहरूलाई सहकारीको माध्यमबाट एकजुट भई उद्योग व्यवसाय संचालन गर्न प्रेरित गरिनेछ ।
८. सहकारी सस्थाले सदस्य केन्द्रित भई आफ्नो कारोबार गर्नु पर्ने र तोकिएको क्षेत्रधिकार भन्दा बाहिर गई कारोबार गरेमा त्यस्तो कार्यलाई रोक लगाई प्रभावकारी अनुगमन गरिनेछ ।

१.८ भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्र

(क) शहरी पूर्वाधार विकास

१. विकास निर्माणमा वडाहरूलाई प्रतिस्पर्धात्मक रूपमा अग्रसर गराउन तोकिएको गुणस्तर, मापदण्ड र समयावधि भित्रमा योजना सञ्चालन गरी सम्पन्न गर्ने उपभोक्ता समितिलाई सम्मान गर्ने र वडालाई पुरस्कार स्वरूप रु. १० लाख बराबरको योजनालाई निरन्तरता दिईनेछ ।
२. सार्वजनिक यातायातको व्यवस्थापन र सुदृढिकरणको लागि बस पार्क निर्माण कार्य प्राथमिकताका दिई शुरुवात गरिनेछ ।
३. पूर्वाधार विकास निर्माणका योजनामा सार्वजनिक नीजि साझेदारीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । अघिल्लो आर्थिक वर्षको लागत साझेदारी सम्बन्धी मापदण्डलाई समय सापेक्ष रूपमा सुधार गर्दै लगिनेछ ।
४. प्रदेश तथा संघिय सरकारसँगको समन्वय र सहकार्यमा नगरभित्र रहेका उत्तर दक्षिण तर्फका लोकमार्ग जोड्ने मूल सडक, वडा कार्यालय जोड्ने सडक र बाक्लो आवतजावत रहने शाखा सडकहरूको स्तरोन्नती साथै ग्रामिण कृषि सडक सुधार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइ सडकहरूको स्तरवृद्धि गर्दै लगिनेछ ।
५. पूर्वाधार विकास सम्बन्धि योजनाहरूको वार्षिक कार्ययोजना निर्माण गरी प्रभावकारी अनुगमन, मूल्यांकन प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।
६. संघ, प्रदेश तथा नगर तर्फका पूर्वाधार विकास निर्माणका सम्पूर्ण योजनाको निर्धारित समयमै सम्झौता, कार्यान्वयन र सम्पन्न गर्न जोड दिईनेछ ।
७. नगरपालिका भित्र आवश्यक ठुला योजनाहरूको प्राथमिकता निर्धारण गरी श्रोतको सुनिश्चितता गरी क्रमश सञ्चालन गरी सम्पन्न गरिनेछ ।
८. हाटबजार व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पूर्वाधार निर्माण साथै ढल निर्माण कार्यमा स्थानीय सरोकारवालालाई जागरुक बनाइ यसको दीगो व्यवस्थापनमा ध्यान पुर्याउदै निरन्तरता दिइनेछ ।
९. नगरभित्र रहेका विविध संस्कृति झल्कने खालका सांस्कृतिक पूर्वाधार निर्माणमा प्रोत्साहन गर्दै निर्माण गरिने भौतिक पूर्वाधारहरू बालबालिका, बृद्ध, अपाङ्ग तथा महिला मैत्री बनाइनेछ ।
१०. नगर पहिचानको आधार, खेलकुद क्षेत्रमा पूर्वाधार भन्ने नाराका साथ खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि यसको पूर्वाधारको निर्माणलाई यथेष्ट रूपमा अघि बढाइनेछ ।
११. नगर क्षेत्रभित्र पूर्वाधारका योजनाहरूको कार्यान्वयन गर्न संघ तथा प्रदेश स्तरबाट श्रोत व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पहल गरी पूर्वाधार विकास निर्माण गर्न समन्वयपूर्ण अग्रसरता लिइनेछ ।
१२. नगर क्षेत्र भित्रका सार्वजनिक स्थान/चौकहरूमा खानेपानी धाराहरू तथा सार्वजनिक शौचालयहरू सार्वजनिक नीजि साझेदारीमा निर्माण गरिनेछ ।

१३. नगरपालिका भित्रका सबै वडाहरूलाई एकआपसमा सहज पहुँचयोग्य बनाउन र कृषि उपजलाई बजारमा पहुँच बढाउन सडक सञ्जालको विकास सडक करिडोर (रिडरोड) निर्माण कार्यको सम्भ्याव्यता अध्ययन गर्ने कार्यको थालनी गरिनेछ ।
१४. नगर क्षेत्रमा रोजगारी प्रवर्द्धन गर्नका लागि औद्योगिक ग्राम स्थापना गर्न संघ तथा प्रदेश सरकारसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
१५. नगरपालिकाको स्वामित्वमा रहेको बजार क्षेत्रका जग्गाहरूमा आन्तरिक आय बृद्धिका निमित्त व्यापारिक कम्प्लेक्स निर्माण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
१६. उत्पादित कृषि वस्तुको भण्डारणको लागि आगामी आ.व.मा संघ तथा प्रदेश सरकारसँग साझेदारी गरी शित भण्डार, आधुनिक बधशाला निर्माणको कार्यलाई अघि बढाईनेछ ।
१७. नगर भित्रका सडक पूर्वाधारहरूमा आवत जावतमा सहजता कायम गराउन साथै सिचाई तथा पानी निकासको लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

(ख) भवन तथा आवास

१. बेलबारी बहुमुखी क्याम्पसको पूर्वाधार निर्माण विगत आ.व. देखि नै निरन्तरता भैरहेको हुदाँ आगामी आ.व.मा समेत भवन निर्माण कार्यलाई विशेष प्राथमिकतामा राखी बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
२. आधारभूत स्वास्थ्यलाई आम जनताको पहुँच विस्तार गर्न स्वास्थ्य सेवा सबै वडामा संचालन भैरहेकोमा आगामी आ.व. सम्ममा वडा नं. २, ३, ६ र १० मा समेत भवन निर्माण सम्पन्न गरि प्रयोगमा ल्याईनेछ ।
३. सामुदायिक विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्न भौतिक पूर्वाधार विकास र सुधारमा ध्यान दिईनेछ ।
४. नगरक्षेत्रभित्र रहेका विभिन्न धार्मिक समुदायको गुम्बा व्यवस्थापन र सुधारमा जोड दिई परम्परागत संस्कृतिको संरक्षण र प्रवर्द्धनमा जोड दिईनेछ ।
५. "विपन्नलाई छानो (जस्तापाता)" कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिनेछ ।
६. संघ, प्रदेश सरकार तथा अन्य दातृ निकायसँग समन्वय र सहकार्य गर्दै नगरक्षेत्र भित्र बसोबास गर्ने अति विपन्न परिवारको लागि चालु आ.व. देखि नै संचालित जनता आवास कार्यक्रमलाई निरन्तरता थप प्रभावकारी बनाईनेछ ।
७. नगर विकास कोष सहयोगमा नगर क्षेत्रको आधारभूत विकासको लागि आवश्यक कम्प्लेक्स भवन यसै आ.व.बाट थालनी गरिनेछ ।
८. नगरक्षेत्रमा आधुनिक कोल्ड स्टोर निर्माणको लागि संघ तथा प्रदेश सरकारसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
९. नगरपालिका क्षेत्रभित्र निर्माण हुने सबै प्रकारका निजि, सार्वजनिक तथा सरकारी भवनहरू नगरपालिकाको ईजाजत लिएरमात्र निर्माण हुने व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागु गराईनेछ ।
१०. अनलाईन विधिबाट नक्सा पास गर्न Electronics Building permit system को प्रविधिको प्रक्रिया थालनी गरिनेछ र साविक पास भएका घर नक्सालाई पनि डिजीटाजेसन गरिनेछ ।
११. भूउपयोग योजना तयार गरी नगर क्षेत्रभित्रको बस्ती सुरक्षित र बैज्ञानिक बनाइनेछ । नगर क्षेत्रभित्र रहेका सरकारी तथा ऐलानी, प्रती जग्गाहरूको पहिचान गरि पार्क, बाल उद्यान, विश्राम स्थल, बिसौनी आदि निर्माण गरि उक्त जग्गाको उपयोग गरिनेछ ।

१२. स्थानीय स्तरमा भवन तथा पूर्वाधार निर्माण कार्यमा टेवा पुगोस भन्ने उदेश्यले निर्माण व्यवसायीहरूलाई भवन निर्माण सम्बन्धि आधारभुत तालिम प्रदान गर्दै लगिनेछ ।
१३. नगर क्षेत्रभित्र निर्माण गरिने भवनहरूको निर्माण कार्य गुणस्तरीय, भूकम्प प्रतिरोधी र मापदण्ड अनुसार गर्न तथा निर्माण कार्यमा संलग्न व्यवसायी एवम् मजदुरहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
१४. संस्थागत भवन, अस्पताल, विद्यालय तथा व्यापारिक भवनहरूमा रूपमा सोलार इनर्जी प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ साथै नयाँ बन्ने भवनहरूमा नेचुरल लाईटको व्यवस्था गरिनुको साथै जेष्ठ नागरिक, बालबालिका, अपाङ्गतामैत्री बनाउने नीति लिइनेछ ।
१५. अव्यवस्थित बसोबासको समस्या समाधान गर्न प्रदेश तथा संघीय सरकारको ध्यानाकर्षण गराउदै उचित व्यवस्थापनको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१६. आ ब २०७७।०७८ भित्र बाँकी रहेका सबै वडा कार्यालयहरूको भवन निर्माण सम्पन्न गरि सकिनेछ ।

(ग) खानेपानी, सिंचाई, उर्जा व्यवस्थापन

१. नगरपालिका क्षेत्रभित्र विभिन्न उपभोक्ता समितिहरूले वितरण गरिरहेको निजी धाराको महसुलमा एकरूपता कायम गर्दै लगिनेछ ।
२. ट्यूबेलबाट पानी उपयोग गर्ने उपभोक्ताहरूको पानीको श्रोत, आइरन, आर्सेनिक लगायतका रासायनिक पदार्थहरूको परिक्षण गरी पानी पिउन योग्य नभएमा त्यस्ता पानीका श्रोतहरू बन्द गरी वैकल्पिक खानेपानीको श्रोतहरू व्यवस्थापन गरिनेछ ।
३. नगरपालिका क्षेत्रका निजी स्तरका खानेपानी उत्पादन र प्रसोधन गर्ने सबै केन्द्रहरूलाई स्वच्छ, सफा र गुणस्तरीय पानी वितरण गर्नको लागि नियमित पानी परिक्षण भए नभएको अनुगमन गरिनेछ ।
४. खानेपानी उपभोक्ता समिति, जल उपभोक्ता समिति र टोल विकास संस्थाहरू लगायत यस क्षेत्रमा काम गर्ने संघसंस्थाहरूलाई व्यवस्थित गर्ने, प्रभावकारी बनाउने र उपभोक्ता मैत्री बनाउने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
५. सिंचाई सुविधा विस्तार गरी सिञ्चित क्षेत्र विस्तार गरिनेछ। हाल संचालनमा रहेका रुग्ण सिंचाई प्रणालीको मर्मत सम्भार गरि बाह्रमास संचालन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ ।
६. ठूला प्रकृतिका सिंचाईका पूर्वाधार विकास, डिप बोरिङ्ग, स्यालो ट्यूबेल जस्ता पूर्वाधार विकासको लागि संघ र प्रदेश सरकारसँग समन्वय गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।
७. नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका विभिन्न ताल, पोखरी र सिमसार क्षेत्रहरूको संरक्षण गरी त्यसलाई पर्यटकीय गन्तव्य स्थल बनाउने तथा व्यवसायिक रूपमा प्रबर्द्धन गरिनेछ ।
८. उज्यालो बेलबारी कार्यक्रम संचालन गरि घरधुरी सर्वेक्षणका आधारमा अति विपन्न परिवारलाई अध्यारोमुक्त गराईनेछ ।
९. छिमेकिपालिकाहरू समेतको समन्वय सहकार्य र साझेदारीमा सौय उर्जा विकासलाई जोड दिईने छ ।
१०. संघ तथा प्रदेश सरकार सँगको समन्वय र सहकार्यमा संचालित आयोजनाहरू लाई निरन्तरता दिन आवश्यक पहल गरिने छ ।

१.९ वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

१. फोहोरमैला व्यवस्थापनको कार्यलाई प्रभावकारी र दिगो बनाउन अन्तरपालिकास्तरको समझदारी बमोजिम लिब्रा टेक्नोलोजि प्रा.लि.सँग फोहोर प्रसोधन केन्द्र स्थापना गरी रिसाइक्लिङ्ग प्लान्ट संचालन सम्बन्धमा भएको सहमति कार्यान्वयनमा जोड दिईनेछ ।
२. हालको फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि समुदायबाट व्यहोरीने सेवा शुल्क संकलनमा टोल विकास संस्थाहरुलाई सक्रिय गराई संकलन भएको रकमको ३० प्रतिशत पुनः टोल विकास संस्थालाई नै फिर्ता गरिनेछ ।
३. प्राकृतिक श्रोतहरुको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्दै नगर क्षेत्रमा रहेका खुल्ला तथा सार्वजनिक स्थानहरुमा हरियाली प्रबर्द्धन गर्न वृक्षारोपण अभियान संचालन गरिनेछ ।
४. नीजि क्षेत्रको सहकार्यमा सडकको दुवै तर्फ वातावरण संरक्षण, हरियाली प्रबर्द्धन तथा नगरको सौन्दर्य कायम गर्न वृक्षारोपण कार्यक्रम मार्फत सफा र हराभरा सडक, स्वच्छ नगर अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
५. पानीको श्रोत, मुहान, पोखरी, तलाउ, ऐतिहासिक, संस्कृतिक तथा धार्मिक सम्पदा एवं जैविक विविधताको संरक्षण गर्दै लगिनेछ ।
६. सफा र हरियाली नगर निर्माणको लागि नागरिकहरुलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । घरायसी फोहोर, प्लास्टिक तथा टायर बालन पूर्णरूपले निषेध गरिनेछ । नगरक्षेत्रको सरसफाईको लागि समय समयमा विविध अभियानहरु संचालन गर्दै लगिनेछ ।
७. कलकारखाना, उद्योग व्यवस्था संचालन गर्नु अघि पूर्व प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण तथा वातावरणीय प्रभाव परिक्षण अनिवार्य रूपमा गरेर मात्र संचालन गर्न दिईनेछ ।
८. आगलागिबाट हुने क्षती न्युनिकरणका लागि दमकल सेवाको प्रभावकारी संचालनको व्यवस्था गरिनेछ ।
९. फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि घर नक्सा पास गर्दा अनिवार्य रूपमा सेफ्टी ट्यांकी सहितको शौचालय निर्माण गर्नुपर्ने व्यवस्था लागु गरिनेछ ।
१०. बेलवारी नगरपालिका खुल्ला दिशामुक्त नगर घोषणा र प्लाष्टिक झोला मुक्त नगर भईसकेकोमा त्यसको दिगोपना सुनिश्चित गर्दै पुर्ण सरसफाई युक्त नगरपालिका घोषणातर्फ अग्रसर हुने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
११. नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेको पूर्व पश्चिम लोकमार्गको सडक अधिकार क्षेत्रलाई सरसफाई गरि व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई निरंतरता दिईनेछ ।
१२. विपद जोखिम न्युनिकरण र व्यवस्थापनका लागि संवेदनशिल रहेका लोहन्द्रा, चिसाड, केशलिया, बेतना, सिसौली, किस्ती, दोर्लोकना, कयर खोला, गयल खोला लगायतका सबै खोला र खोल्सीहरुमा आवश्यकता अनुसार तटबन्ध र बायोइन्जिनियरिङ प्रविधिलाई जोड दिईनेछ ।
१३. विपदबाट हुनसक्ने क्षतिको तत्काल उदार, राहत र पूर्णस्थापनाका लागि आवश्यक जनशक्ति, सामग्री र श्रोतको परिचालनको लागि सरोकारवाला निकाय वा संस्थाहरूसँग समन्वय गरि व्यवस्थापन गरिनेछ ।
१४. वातावरणिय सौन्दर्यता प्रति सचेत नागरिकका रूपमा विद्यार्थी उत्पादन गर्नका लागि न्युनतम एक विद्यालय एक फूलवारी कार्यक्रम सञ्चालन गरी हरेक विद्यालयमा सामान्य नै भएपनि एउटा फूलवारी बनाइएकोछ ।
१५. सामुदायिक, साझेदारी वनलाई संघीय, प्रादेशिक वन ऐनले दिएको व्यवस्था अनुसार नियमन गरि सामाजिक उत्तरदायित्वको कार्यक्रमहरुमा साझेदारी गर्दै लगिनेछ ।

१.१० संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

(क) सूचना तथ्याङ्क तथा राजस्व

१. नगरका गतिविधिहरूको जानकारी सबै नगरवासीहरू समक्ष पुर्याउन सूचना प्रवाहको आधुनिक प्रविधिहरूको प्रयोग र व्यवस्थापनमा विशेष ध्यान दिईनेछ ।
२. सामाजिक सुरक्षाको तथ्याङ्कहरूको भण्डारण र सहज उपयोगको लागि लगत विवरण डिजिटलाईज गरि व्यवस्थापन गरिनेछ ।
३. स्थानीय संचार माध्यम लगायत अनलाईन पत्रकारिता क्षेत्रलाई मर्यादित तथा व्यवस्थित गर्न गराउन विगतमा दिईदै आएको सहयोगलाई निरन्तरता दिई नगरको विकासमा सहयोग पुर्याउने उत्कृष्ट पत्रकारहरूलाई सम्मान गरिनेछ ।
४. आवधिक रूपमा सबैभन्दा बढी कर तिर्ने करदाता वा संस्थालाई सम्मानजक करदाताको रूपमा पुरस्कृत गरिनेछ ।
५. करको दायरामा नआएका क्षेत्रहरूलाई करको दायरामा ल्याई करका दरलाई समेत समय सापेक्ष परिमार्जन गर्दै लगिनेछ ।

(ग) न्याय सम्पादन

१. समतामूलक समाज निर्माणका लागि न्यायमा पहुँच अभिवृद्धि गरिनेछ । न्याय सम्पादन कार्यलाई छिटो छरितो, मितव्ययी, निष्पक्ष, प्रभावकारी र उत्तरदायी बनाईनेछ ।
२. न्यायमा पहुँच विस्तारका निमित्त प्रतेक वडामा मेलमिलापकर्ता छनौटगरी तालिम संचालन गर्दै मेलमिलाप केन्द्र संचालन गरिनेछ ।
३. न्यायिक समिति मार्फत हुनेकाम प्रभावकारी बनाउनका लागि समितिका सदस्यहरूलाई न्यूनतम पुर्पक्ष र कार्यविधी एवं अधिकारको अनुशिक्षण तालिम एवं क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
४. न्यायिक समितिको व्यवस्थापनको लागि छुट्टै ईजलासको व्यवस्था गरी न्याय सम्पादन कार्यलाई प्रभावकारी बनाईनेछ ।
५. न्यायिक समितिले मुद्दा तथा विवादको सुनुवाईको क्रममा आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित बिज्ञ तथा प्रशासनको सहयोग लिई न्याय सम्पादनलाई प्रभावकारी बनाउने नीति लिईनेछ ।
६. गरीब, असाहाय, अपाङ्गता, अशक्त, एकल महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका वर्गलाई न्यायिक समितिबाट प्रदान गर्ने सेवामा पहुँच विस्तार गराउन हेल्पडेक्स तथा निशुल्क निवेदन दर्ता गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।

(ङ) सुशासन र पारदर्शिता

१. विधिको शासन स्थापना गर्न जनप्रतिनिधिहरूको पूर्ण सक्रियता, रचनात्मकता तथा राजनैतिक दलहरूका साथै जनताको समर्थन र सक्रिय सहभागिता जुटाउन प्रयत्न गरिनेछ ।
२. नगरकार्यपालिकाको कार्यालय वडा समितिको कार्यालयबाट प्रवाह हुने सेवा र सुविधाहरू प्रवाह गर्दा जेष्ठनागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, असक्त व्यक्तिहरू, बालबालिका र महिलाहरूलाई पहिलो प्राथमिकता दिईनेछ ।
३. वडा तथा टोल स्तरसम्म योजना कार्यान्वयन, सेवा सुविधाको स्तर, शैली र स्थिति लगायतका जनचासोका विषयहरूमा बुझ्न मासिक रूपमा “जनतासँग बेलवारी नगरपालिका” पत्रकार, नागरिक समाज क्रमशः सबै वडाहरूमा नियमित साक्षात्कार कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

४. सेवाम्राहीहरूको गुनासो व्यवस्थापनको लागि गुनासो पेटीकाको व्यवस्था साथै गुनासाहरूको सम्बोधन गरिने समुचित व्यवस्थापन गरिनेछ ।
५. नगरपालिकाले आफुले संचालन गरेका क्रियाकलाप तथा सेवा प्रवाहको तेश्रो पक्ष मार्फत सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ । साथै विषयगत क्षेत्रबाट संचालन भएको सेवा र कार्यक्रमहरूको समेत सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
६. नगरभित्रका सबै वित्तीय संस्थाहरू, सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरूसंग समन्वय, नियमन, अनुगमन र कार्य सम्पादनको मूल्यांकन समेत गरी पुरस्कार वा दण्डको व्यवस्था गरिनेछ ।
७. नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवाहरूलाई प्रभावकारी बनाउनका निमित्त जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूलाई क्षमता अभिवृद्धिका साथै उत्कृष्ट सेवा प्रदान गर्ने वडालाई पुरस्कृत गरिनेछ ।
८. कर्मचारीहरूको कार्यक्षमताको मुल्याङ्कन गरी उत्कृष्ट कार्य गर्ने कर्मचारीलाई पुरस्कृत गरिनेछ । साथै उत्कृष्ट काम गर्ने टोल विकास संस्था, उपभोक्ता समिति, नगरपालिकाको सूचनालाई जनस्तर सम्म प्रवाह गरी उत्कृष्ट कार्य गर्ने संचारकर्मीलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।
९. नगरपालिकाबाट प्रवाह भएका सेवाहरूमा सम्पादन हुन नसकेका कार्यहरूको सेवाम्राहीबाट पृष्ठपोषण लिई सुनुवाईको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१०. नगरपालिका क्षेत्रभित्र सरकारी कार्यालय तथा संस्थानहरूबाट भएको सेवा प्रवाहलाई चुस्त, दुरुस्त, पारदर्शिता र प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्न गराउन प्रेरित गर्दै अनुगमन समेत गरिनेछ ।
११. नगरपालिकाबाट प्रदान हुने सेवाहरूलाई पारदर्शी जवाफदेही, नियमित, मितव्ययी बनाइनेछ । यसका लागि सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, सामाजिक परिक्षण, खर्च सार्वजनिकीकरण, गुनासो व्यवस्थापन, लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट निर्माण र विश्लेषण जस्ता विधि अपनाइनेछ ।
१२. वित्तीय प्रणाली कम्प्युटराइज्ड प्रविधिमा संचालन भईरहेकोमा त्यसलाई निरन्तरता दिई योजना व्यवस्थापन तथा कार्यान्वयन प्रक्रियालाई कम्प्युटराइज्ड प्रविधिमा मार्फत संचालन गर्नेकार्य निरन्तर गरिनेछ ।
१३. सेवाम्राहीमैत्री सुशासनको लागि शोधपुछ कक्ष, सहायता कक्ष (हेल्प डेस्क) स्थापना गरी सेवालाई प्रभावकारी र सेवाम्राहिलाई सहज वातावरण निर्माण गरिनेछ ।
१४. नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवालाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्नका निमित्त आवश्यक ऐन, नियम, कार्यविधि निर्देशिका, जारी गरिनेछ ।

(च) शान्ति सुरक्षा

१. नगर क्षेत्रभित्र सामाजिक न्याय र सुशासन कायम गर्न सामाजिक अपराधहरू, दुर्व्यसन तथा कुसंस्कारहरू न्यूनीकरण गर्न प्रभावकारी कार्ययोजना बनाइनेछ ।
२. नगर भित्रको सार्वजनिक आवगमन सुव्यवस्थित गर्न र विभिन्न चाडपर्व, मेला, महोत्सव, प्रदर्शनी इत्यादिको व्यवस्थापन गर्न नगर प्रहरी र सुरक्षा निकायसँग समन्वय गरिनेछ ।
३. बढी अपराध हुने तथा दुर्घटना घट्ने ठाँउहरू पहिचान गरी उक्त स्थानहरूमा विशेष निगरानीको व्यवस्था मिलाउन गत आ.व.मै जडान भएकोमा सिसि टिभि क्यामेराहरूको संचालनलाई नियमित गरी आवश्यकता अनुसार थप गर्दै लगिनेछ ।

४. शैक्षिक संघसंस्था तथा ऐतिहासिक, धार्मिक स्थलहरूको आसपासमा मादक पदार्थ तथा सूतिजन्य पदार्थहरूको बिक्री वितरण र सेवनमा पूर्णतः रोक लगाइनेछ । साथै उक्त क्षेत्रहरूमा जङ्ग फूट बिक्री वितरणलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।
५. १८ वर्षभन्दा मुनिका बालबालिकालाई धुम्रपान र मध्यपान सेवन गर्न तथा बिक्री वितरणमा पूर्णतया निषेध गरिनेछ र उक्त समूहका बालबालिकाहरूलाई बिक्री वितरण गर्ने व्यापारिहरूलाई दण्डित गरिनेछ ।
६. प्लाष्टिक झोलाको प्रयोग गर्ने गराउनेलाई नियमानुसार कानुनी कारवाहीको दायरामा ल्याइनेछ ।

धन्यवाद